

IZLOŽBA JE PORUKA...

Razgovor s Nikolinom Jelavić-Mitrović

LADA DRAŽIN-TRBULJAK □ Muzejski dokumentacijski centar, Zagreb

sl.1-3. Izložba "Narodna medicina",
Etnografski muzej Zagreb, 2001. g.

Autori fotografija izložbe "Narodna medicina" su Feda Fatičić i Renata Škrinar.

L. D.-T.: Već nekoliko godina uspješno surađujete s muzejima u oblikovanju povremenih izložbi i stalnih postava. Što ste po zvanju i kako ste započeli tu suradnju?

N. J.-M.: Studirala sam produkt dizajn na Studiju dizajna na Arhitektonskom fakultetu u Zagrebu. S Etnografskim muzejom u Zagrebu počela sam raditi još 1995. godine kao suradnica arhitekta prof. Nenada Fabijanića. Profesor je radio likovni postav izuzetno uspješne izložbe *Paška čipka*. Ta je izložba gostovala po cijeloj Europi (Ljubljana, Beč, Hamburg, Vicenza ...). Tako sam se susrela s muzejima iznutra i polako učila kako funkcioniraju. Nakon što sam diplomirala krenula je moja samostalna suradnja s Etnografskim muzejem u Zagrebu. Moj prvi projekt nakon diplome bila je izlož-

ba *Pokućstvo u Hrvatskoj*, koji sam radila s prof. Fabijanićem suautorski, a prvi potpuno samostalni projekt bila je izložba *Narodna medicina*. To je bila velika i posjećena izložba s više cjelina koje su se međusobno preklapale, pa je utoliko bilo teže raditi na njoj. Za tu smo izložbu 2002. godine dobili priznanje Hrvatskoga muzejskog društva.

L. D.-T.: Ima li muzejski dizajn neke specifičnosti?

N. J.-M.: Nema razlike kad je riječ o dobrom dizajnu, bez obzira na to o kojem je dizajnu riječ. Kada oblikujem, uvijek imam na umu korisnika / posjetitelja - kako mu što više olakšati, u ovom primjeru, upoznavanje s temom izložbe. Izložba mora biti jasna, dostupna, zanimljiva, suvremena, po pravilima struke. Izložba je poruka, a likovni je postav arhitektura u arhitekturi koja se mora poštovati. Osoba koju iznimno poštujem u tom poslu jest arhitekt Carlo Scarpa, čovjek koji je osjećao predmete. Njegovi projekti nastali šezdesetih godina, kao što je muzej Castelecchio u Veroni, izvanvremenski su i neizostavni.

L. D.-T.: Kako izgleda vaš prvi susret s novim projektom; koja je prva etapa vašeg posla nakon što od kustosa dobijete pismene upute koje se odnose na ideju, vrstu izložbe, mjesto i vrijeme održavanja, ciljane korisnike, upute vezane za zahtjeve konzervatora i, naravno, sredstva kojim projekt raspolaže?

N. J.-M.: Prvi je korak upoznavanje s projektom u širem smislu, obično je to tema o kojoj vrlo malo znam.

sl.4-8. Stalni postav "Memorijalnog muzeja Ivana Gorana Kovačića", Lukovdol, 2003. g.

Čitam literaturu o tome ili me s njom upozna kustos, kao što je to bilo s dr. Jelkom Radauš Ribarić (izložba *Klinasto ruho* 2002. g.). Kad dobro upoznam temu i predmete, počinjem temu prostorno smještati. Nastojim da izložba izgledom, materijalima i bojom dočara posjetitelju atmosferu, tako da se u vremenu provedenom na izložbi barem malo osjeti kao da je u nekom drugom svijetu. Moram ući u zadanu temu, a to iziskuje mnogo vremena. Jednako je važno da se moja uloga ne osjeti (u negativnom smislu), sve mora biti postavljeno odmjerenom, tako da posjetitelj nije opterećen nekim sitnijim ili krupnijim pogreškama pri dimenzioniranju ili izvedbi postava, njegova koncentracija mora biti na predmetu. Moja intervencija ne smije ugušiti ono što je najvažnije na izložbi, a to su, ponavljam, predmeti. Katkad je problem i njihov nedostatak. To nastojim riješiti diskretno, s mjerom. Trudim se dati naznaku, a posjetitelj će na poticaj uvijek reagirati. Velik mi je problem u stalnom postavu rodne kuće Ivana Gorana Kovačića u Lukovdolu bio naznačiti Goranovu prisutnost ili pak prikazati scenu porođaja u *Narodnoj medicini*.

L. D.-T.: Kakva su vaša iskustva iz suradnje s timom koji radi na izložbi?

N. J.-M.: Uvijek je to vrlo različito za svaki pojedini muzej, ali po pravilu moj je prvi suradnik kustos koji je autor izložbe. Dizajn je multidisciplinarni, što mi omogućuje da surađujem sa stručnjacima vrlo različitih profila. Moram znati voditi projekt od ideje do realizacije.

L. D.-T.: Koji je projekt za vas bio najzahtjevniji, bilo u prenošenju idejnog rješenja, u rješavanju tehničkih problema, ili primjene novih tehnologija?

N. J.-M.: Svaki je projekt drukčiji, ali možda je to bila posljednja izložba koju sam radila u Muzeju "Mimara". Situacija je bila složena, rok je bio nevjerojatno kratak. Izlošci su vrlo vrijedni i brojni te zahtijevaju poseban pristup. Kako je riječ o dijelu stalnog postava MM-a, bilo je dosta ograničenja i nije bilo lako raditi u tako strogo definiranom prostoru. Međutim, tim u "Mimari" izuzetno je dobro funkcionirao i realizacija je prošla izvanredno. Kad je riječ o novim tehnologijama u muzejima, to je uvijek problem. Ako muzeji i imaju opremu, često se pojavljuju teškoće u svakodnevnom održavanju izložbe.

L. D.-T.: Koji su najčešći problemi s kojima se susrećete? Na kakva ograničenja nailazite?

N. J.-M.: Nedostatak vremena svakako je jedan od problema. Rokovi se mogu stisnuti, dobra se izložba može napraviti i bez mnogo novca. Glavnom teškoćom ipak smatram nedostatak ideje u autora izložbe. Što se izložbom želi poručiti, tko su posjetitelji i kako ih privući ... to su pitanja na koja autor izložbe mora znati odgovore. Bilo je izložbi gdje bi kustos u startu postavio prečvrsta ograničenja u smislu ideje, ali i u smislu izvedbe postava. Takav spoj obično rezultira nezanimljivom i neposjećenom izložbom i trud je uzaludan.

L. D.-T.: Koje su najčešće pogreške koje uočavate na drugim izložbama. Što mislite, promatrajući iz vizure dizajnerice, da bi se moglo ili trebalo poboljšati?

N. J.-M.: Najveći su problemi upravo ono što sam spomenula - nedostatak ideje, koncepta, motiva da se napravi pomak, pokušaja da se tema prikaže iz drugačijeg kuta. Niz je razloga zašto je tako:

Autorica fotografija stalnog postava "Memorijalnog muzeja Ivana Gorana Kovačića" u Lukovdolu je Renata Škrinar.

sl.9-12. Izložba "Tkalci u Istri", Pazin, Etnografski muzej Istre, 2004. g. sl.10.

Autor fotografija izložbe "Tkalci u Istri" je Feda Fatičić.

nedostatak talenta za tako kreativan posao kao što su izložbe glavni je razlog, ali nije zanemariv ni nedostatak hrabrosti. Potrebno je dati drukčiji pogled, pratiti literaturu i izložbe te biti u koraku s vremenom, ali i poznavati i poštovati iznimne projekte koji su prije ostvareni. Događa se da kustosi smatraju kako im pomoć dizajnera/arhitekta nije potrebna, ali to se polako mijenja.

L. D.-T.: Što biste mogli poručiti onima koji bi se željeli baviti dizajnom muzejskih izložbi?

N. J.-M.: To je prekrasan i dinamičan posao u kojemu se sa svakom izložbom veoma mnogo nauči. Katkad je teško jer se suočavam s nizom poteškoća pri izvedbi, ali mi je izuzetno važna sloboda koju imam dok radim. To je posao s rokom trajanja. Nakon višemjesečnog truda pri realizaciji, a nakon određenoga vremena izložbe više nema, kao da je nikad nije ni bilo, ali kada dođe dan otvorenja, ništa ne može zamijeniti zadovoljstvo dobro obavljenim poslom.

L. D.-T.: Kako vidite muzeje u budućnosti?

N. J.-M.: U muzejima se već sada događa prava mala revolucija, čak i u nas. Mislim da su svi ove jeseni zadovoljni velikim brojem kvalitetnih projekata koji su, važno je istaknuti, izuzetno posjećeni. Kad govorim o posjećenosti, često nam nedostaje dobar kontakt s medijima. Ali mislim da će se muzeji kretati u zanimljivom smjeru. Već sada su velikim dijelom prestali biti mračne institucije koje nitko ne posjećuje. U većini muzeja shvaća se kako je potrebno raditi zanimljive projekte, kako je nužno imati na umu posjetitelje, kako ih treba privući, uvesti nove tehnologije i, što je naj-

važnije, educirati. Možda će se muzejima dogoditi ono što se dogodilo modi - senzacionalan centar Prada u New Yorku autora Rema Koolhaasa. To je spoj suvremene tehnologije, luksuza i zabave pa je tako napravljena revolucija u načinu funkcioniranja kupovanja. Krećemo li se u tom smjeru?

BILJEŠKE

1. KAO AUTORICA LIKOVNOG OBLIKOVANJA NIKOLINA JELAVIĆ-MITROVIĆ POTPISUJE SLJEDEĆE PROJEKTE:

Narodna medicina, Etnografski muzej Zagreb, 2001. g. (izložba)
Klimasto rubo, Etnografski muzej, Zagreb 2002./2003. (izložba)
Memorijalni muzej Ivana Gorana Kovačića, Lukovdol, 2003. g. (stalni postav)

Tkalci u Istri, Pazin, Etnografski muzej Istre, 2004. g. (izložba)
7000 godina perzijske umjetnosti, Muzej "Mimara". 2004. g. (izložba) (op.ur.)

Primljeno: 28. listopada 2004.

sl.13-16. Izložba "7000 godina perzijske umjetnosti", Muzej "Mimara". 2004. g.

Autor fotografija izložbe je Feda Fatičić.

AN EXHIBITION IS A MESSAGE...

An interview with Nikolina Jelavić-Mitrović

Nikolina Jelavić-Mitrović studied product design at the Design Studio at the Zagreb School of Architecture. She began collaboration with the Ethnographic Museum in Zagreb back in 1995 as an associate of the architect and professor Nenad Fabijanić at the exceptionally successful exhibition *Lace from Pag* and has since that time worked on exhibition designs for several very significant projects. She says she always keeps in mind the users or visitors, thinking about ways to ease their perception of the theme of the exhibition; she feels that an exhibition must be clear, accessible, interesting, contemporary and conform to professional standards. An exhibition is a message, and the exhibition design is architecture within an architecture that needs to be respected. Her aim is to have an exhibition create an atmosphere for visitors with its appearance, materials and colour, so that after a period of time spent at the exhibition he or she might at least to some extent have a feeling of being in another world. She devotes most of her time to studying the theme and feels that her role should not be overstressed, that everything should be arranged with moderation, so that the visitor is not struck by lesser or greater mistakes in the dimensions or the execution of the exhibition, allowing him to concentrate on the theme and the objects.

She feels that thoughts about museum exhibitions have begun to move in an interesting direction and that there is a small revolution of sorts taking place inside museums. Most museums recognise that it is necessary to have interesting projects, that they need to think about visitors, about how to attract them, to introduce new technologies and, what is most important, to educate them.

"To je prekrasan i dinamičan posao u kojemu se sa svakom izložbom veoma mnogo nauči. Katkad je teško jer se suočavam s nizom poteškoća pri izvedbi, ali mi je izuzetno važna sloboda koju imam dok radim."